

A választottbíráskodásról szóló 1994. évi LXXI. törvény, valamint a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény módosításáról szóló 2012. évi LXV. törvény rövid bemutatása

A Magyar Közlöny 2012. évi 71. számában, 2012. június 12. napján jelent meg a választottbíráskodásról szóló 1994. évi LXXI. törvény, valamint a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény módosításáról szóló 2012. évi LXV. törvény. E törvény a választottbírási jogérvényesítés vonatkozásában igen lényeges szempontokat tartalmaz, erre tekintettel igen fontos a törvény részletes áttekintése.

Az aránylag rövidnek tekinthető – de annál lényegesebb rendelkezéseket tartalmazó – törvényszöveg az alábbi:

1. A választottbíráskodásról szóló 1994. évi LXXI. törvény módosítása

1. § A választottbíráskodásról szóló 1994. évi LXXI. törvény (a továbbiakban: Vbtv.) 2. §-a az alábbi (3)-(4) bekezdéssel egészül ki:

"(3) Kizárólag magyarországi székhelyű, ennek hiányában telephelyű felek között megkötött szerződésből fakadó, belföldön fekvő ingatlannal kapcsolatos dologi jogi hatályú jogot, valamint bérleti és haszonbérleti szerződést érintő jogvitában - amennyiben a szerződésre a magyar jogot kell alkalmazni - kizárólag magyarországi székhelyű állandó választottbíróság járhat el saját eljárási szabályzatának alkalmazása mellett.

(4) A (3) bekezdés szerinti választottbírási eljárás nyelve a magyar."

2. § A Vbtv. 4. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

"4. § Nincs helye - sem magyarországi, sem Magyarországon kívüli választottbírási hellyel (székhellyel) rendelkező eseti vagy állandó - választottbírási eljárásnak a Polgári perrendtartás (a továbbiakban: Pp.) XV-XXIII. fejezetében szabályozott eljárásokban, valamint olyan ügyben, amelyben a jogvita tárgya a nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI. törvény hatálya alá tartozó Magyarország határa által körbezárt területen lévő nemzeti vagyon, illetve azzal kapcsolatos bármely jog, igény, követelés, továbbá olyan ügyekben, amelyekben törvény a jogvita választottbírási eljárás keretében történő rendezését kizárja."

2. A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény módosítása

3. § A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 239/A. § (2) bekezdés helyébe az alábbi rendelkezés lép:

"(2) Az (1) bekezdés rendelkezéseit kell alkalmazni az ügyész valamint - az (1) bekezdés szerinti per megindítására külön jogszabályban feljogosított - más személy általi perindítás esetén is."

3. Záró rendelkezések

4. § (1) Ez a törvény a kihirdetését követő napon lép hatályba.

(2) A Vbtv. e törvénnyel megállapított 2. § (3)-(4) bekezdését, valamint 4. §-át az e törvény hatálybalépését követően indult eljárásokban kell alkalmazni.

A választottbírási jogérvényesítés szempontjából a fenti törvény két igen jelentős rendelkezést tartalmaz, melyek a Vbt. 2. §-át a (3) és (4) bekezdéssel egészítik ki, illetőleg a Vbt. 4. §-át módosítják az alábbiak szerint:

I. "(3) Kizárólag magyarországi székhelyű, ennek hiányában telephelyű felek között megkötött szerződésből fakadó, belföldön fekvő ingatlannal kapcsolatos dologi jogi hatályú jogot, valamint bérleti és haszonbérleti szerződést érintő jogvitában - amennyiben a szerződésre a magyar jogot kell alkalmazni - kizárólag magyarországi székhelyű állandó választottbíróság járhat el saját eljárási szabályzatának alkalmazása mellett. (4) A (3) bekezdés szerinti választottbírási eljárás nyelve a magyar."

II. "4. § Nincs helye - sem magyarországi, sem Magyarországon kívüli választottbírási hellyel (székhellyel) rendelkező eseti vagy állandó - választottbírási eljárásnak a Polgári perrendtartás (a továbbiakban: Pp.) XV-XXIII. fejezetében szabályozott eljárásokban, valamint olyan ügyben, amelyben a jogvita tárgya a nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI. törvény hatálya alá tartozó Magyarország határa által körbezárt területen lévő nemzeti vagyon, illetve azzal kapcsolatos bármely jog, igény, követelés, továbbá olyan ügyekben, amelyekben törvény a jogvita választottbírási eljárás keretében történő rendezését kizárja."

A jogszabály szövegével kapcsolatban az alábbi észrevételeket tesszük.

Ad I: E szabály voltaképpen a választottbírási eljárás kiköthetőségét szűkíti azzal, amikor kimondja azt, hogy amennyiben kizárólag magyarországi székhelyű, vagy ennek hiányában telephelyű felek között megkötött szerződésből fakadó, belföldön fekvő ingatlannal kapcsolatos dologi jogi hatályú jogot, valamint bérleti és haszonbérleti szerződést érintő jogvita áll fenn - amennyiben a szerződésre a magyar jogot kell alkalmazni -, akkor, abban az esetben kizárólag magyarországi székhelyű állandó választottbíróság járhat el saját eljárási szabályzatának alkalmazása mellett. Ebben az esetben a választottbírási eljárás nyelve a magyar.

Ez azt jelenti, hogy a fenti feltételek esetén a feleknek nincs lehetőségük külföldi választottbírási eljárás, pl. a párizsi székhelyű ICC, vagy a londoni LCIA kikötésére. Habár bizonyos szempontból érthető az, hogy két magyar gazdasági társaság között, Magyarországhoz kötött jogvita esetén (pl. magyarországi ingatlan tulajdonjoga), ahol is a szerződésben a magyar jog van kikötve, irracionális lehet egy külföldi választottbíróság, azért a felek választási szabadságát ez a szabály feltétlenül szűkíti. Hiszen felmerül a kérdés, hogy például két külföldi cég magyarországi leányvállalata miatt ne köthetne ki egy bérleti szerződés esetében külföldi választottbírási eljárás - akár a

magyar jog alkalmazása mellett –, és szintén nem érthető, hogy miért vannak kötve a felek a magyar nyelv használatához.

Mindenesetre a jelen szabály alapján a választott bírósági kikötésben a felek korlátozottak, ezért célszerű erre figyelmet fordítani, nehogy a klauzula érvénytelen legyen.

Ad II.: E szabály kimondja, hogy sem magyarországi, sem Magyarországon kívüli választott bírósági hellyel (székhellyel) rendelkező eseti vagy állandó választott bírósági eljárásnak nem lehet helye a Pp. XV-XXIII. fejezetében szabályozott eljárásokban, valamint olyan ügyben, amelyben a jogvita tárgya a nemzeti vagyronról szóló 2011. évi CXCVI. törvény hatálya alá tartozó Magyarországra által körbezárt területen lévő nemzeti vagyon, illetve azzal kapcsolatos bármely jog, igény, követelés, továbbá olyan ügyekben, amelyekben törvény a jogvita választott bírósági eljárás keretében történő rendezését kizárja.

Érdemes figyelembe venni, hogy a nemzeti vagyronról szóló 2011. évi CXVI. törvény (Nvt.) a saját hatályát az alábbiak szerint határozza meg:

1. § (1) E törvény szabályozza az állam és a helyi önkormányzatok tulajdonában álló vagyon (a továbbiakban: nemzeti vagyon) megőrzésének, védelmének és a nemzeti vagyronnal való felelős gazdálkodásnak a követelményeit, az állam és a helyi önkormányzatok kizárólagos tulajdonának körét, a nemzeti vagyon feletti rendelkezési jog alapvető korlátait és feltételeit, valamint az állam és a helyi önkormányzat kizárólagos gazdasági tevékenységét.

(2) Nemzeti vagyonba tartozik:

a) az állam vagy a helyi önkormányzat kizárólagos tulajdonában álló dolgok,

b) az a) pont hatálya alá nem tartozó, az állam vagy a helyi önkormányzat tulajdonában lévő dolog,

c) az állam vagy a helyi önkormányzat tulajdonában lévő pénzügyi eszközök, továbbá az államot vagy a helyi önkormányzatot megillető társasági részesedések,

d) az államot vagy a helyi önkormányzatot megillető bármely vagyoni értékkel rendelkező jogosultság, amelyet jogszabály vagyoni értékű jogként nevesít,

e) Magyarország határa által körbezárt terület feletti légtér,

f) az üvegházhatású gázok kibocsátási egységeinek kereskedelméről szóló törvény szerinti kibocsátási egység és légiközlekedési kibocsátási egység, valamint az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezménye és annak Kiotói Jegyzőkönyve végrehajtási keretrendszeréről szóló törvény szerinti kiotói egység,

g) az állami fenntartású közgyűjtemények (muzeális intézmények, levéltárak, közgyűjteményként működő kép- és hangarchívumok, valamint könyvtárak) saját gyűjteményeiben nyilvántartott kulturális javak,

h) a régészeti lelet,

i) a nemzeti adatvagyon körébe tartozó állami nyilvántartások fokozottabb védelméről szóló törvény szerinti nemzeti adatvagyon.

2. § E törvény hatálya nem terjed ki az alábbi, nemzeti vagyonba tartozó vagyonelemekre:

a) az államháztartás körébe tartozó szervek és személyek pénzvagyonára,

b) a követelésekre és a fizetési kötelezettségekre,

c) a társadalombiztosítás és az elkülönített állami pénzalapok pénzvagyonára, valamint

d) az 1. § (2) bekezdés i) pontja szerinti nemzeti adatvagyonra a 16. § (4) bekezdésében foglaltakra figyelemmel.

Az Nvt. egyébként önmagában is jelentősen szűkíti a választott bírósági jogrendezést, hiszen annak 17. § (3) bekezdése az alábbiakat mondja ki:

(3) Magyarország határa által körbezárt területen lévő nemzeti vagyronra vonatkozó polgári jogi szerződésben a nemzeti vagyronnal rendelkezni jogosult irányadóként kizárólag a magyar nyelvet, valamint a magyar jog alkalmazását, és jogvita esetére kizárólag a magyar bíróság - ide nem értve a választott bíróságot - joghatóságát kötheti ki. A nemzeti vagyronnal rendelkezni jogosult e jogvita eldöntésére választott bírósági eljárást nem köthet ki.

A Vbt-nek a jelen cikkben bemutatásra kerülő 2012. évi LXV. törvénnyel történő módosítása voltaképpen a Vbt-t az Nvt. fentiekben idézett rendelkezéseire igazította hozzá.

Kecskés László professzor, a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett szervezett Választott bíróság elnöke és Tilk Péter egyetemi docens szerint az Nvt. fenti rendelkezése egyfelől az Alaptörvénybe, másfelől a nemzetközi jogba is ütközik, álláspontjuk szerint fennáll a veszélye a hatályos beruházási szerződések tömeges érvénytelenné válására, illetve ez káros lehet Magyarország befektetés-védelmi jó hírnevére, ill. tőkevonzó képességére is. Összefoglalóan állapítja meg Kecskés László és Tilk Péter tanulmányában, hogy:

"A Nvt. 17. § (3) bekezdésében foglalt korlátozás tehát vélhetően Alaptörvény-ellenes, egyúttal azonban a jogi problémákon túl jelentős gazdasági érdeksérelmet is jelenthet Magyarországnak. A nemzeti vagyon védelme fontos szempont, alkalmatlan eszközökkel történő megkísérlése azonban már rövidtávon is kimutathatja negatív hatását."¹

Kétségtelen tény, hogy az Nvt. – és most már ennek megfelelően a Vbt. is – jelentős mértékben szűkíti a választott bírósági vitarendezés lehetőségét, hiszen gyakorlatilag a nemzeti vagyon fogalma alá szubszumálható kérdések vonatkozásában azt teljes mértékben kizárja.²

Ez vélhetőleg jelentős hatással lesz a magyar választott bíróságok ügyforgalmára, és a Kecskés Profeszor és Tilk Péter által részletesen kifejtett jogi aggályok mellett minden bizonnyal szignifikáns gazdasági kihatása is lesz eme szűkítő rendelkezésnek.

Mindenesetre a választott bírósági kikötések megfogalmazása során immár e szempontrendszer miatt is célszerű figyelemmel lenni a szerződő felekre, és a szerződés tárgyára, nehogy érvénytelen választott bírósági klauzula kerüljön megfogalmazásra a szerződésben.

Boóc Ádám
tudományos munkatárs

¹ Lásd: KECSKÉS L. – TILK P.: A nemzeti vagyronról szóló 2011. évi CXCVI. törvény 17. §-a (3) bek. választott bírósági kikötést tiltó szabályának Alaptörvénybe, illetve nemzetközi jogba ütközése. In: *Választott bírósági Könyve* (szerk. Kecskés L., Lukács J.). Budapest, HVG-ORAC, 2012. 230.

² Lényeges megjegyezni, hogy a módosítás hatályba lépése szerint a Vbt-nek a 2012. évi LXV. törvénnyel megállapított 2. § (3)-(4) bekezdését, valamint 4. §-át az e törvény hatálybalépését követően indult eljárásokban kell alkalmazni.